

Noty żałobne

Ryszard Borowicz (1945–2014)

Prof. zw. dr hab. Ryszard Borowicz urodził się 5 grudnia 1945 roku w Dobieżynie. W 1964 roku ukończył Liceum Pedagogiczne w Toruniu, po czym podjął studia historyczne na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu; ukończył je w 1973 roku obroną pracy magisterskiej pt. „SGO Polesie w kampanii jesiennej 1939 roku”, napisanej pod kierunkiem docenta Władysława Lewandowskiego. Doktoryzował się w 1975 roku, tematem jego rozprawy były „Selekcje społeczne w toku kształcenia w szkole wyższej. Studium wybranego rocznika młodzieży z UMK”, a promotorem był profesor Zbigniew Kwieciński. Siedem lat później uzyskał stopień doktora habilitowanego na podstawie rozprawy „Plany kształceniowe i zawodowe młodzieży oraz ich realizacja”. Profesorem nadzwyczajnym w Instytucie Socjologii UMK został w 1991 roku, natomiast nominację profesorską z rąk Prezydenta Lecha Wałęsy otrzymał w 1994 roku.

Przez całą swoją karierę naukową był związany z UMK. Tutaj pracował od 1973 roku (najpierw na pół etatu), łącząc obowiązki pracownika Instytutu Rozwoju Wsi i Rolnictwa (1973–2000), od roku 1986 kierując Stacją Naukowo-Badawczą PAN w Toruniu. Od 1987 roku (z przerwami) pełnił funkcję dyrektora Instytutu Socjologii, w latach 1995–2001 był dziekanem Wydziału Humanistycznego (dwie kadencje) i jednocześnie kierownikiem Zakładu Przemian Strukturalnych oraz Studiów Doktoranckich w Instytucie Socjologii. W chwili utworzenia Wydziału Nauk Pedagogicznych wzmocnił kadrowo tę jednostkę, wchodząc w skład Katedry Socjologii Edukacji i Pedagogiki Społecznej; w latach 2007–2010 był jej kierownikiem. Przez dwa lata był także kierownikiem Studiów Doktoranckich na tym wydziale.

Współpracował z kilkoma uczelniami w kraju. W latach 1985–1988 zatrudniony był w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze, pełniąc funkcję prodziekana Wydziału Pedagogicznego. Na jedenaście lat związał swoje losy z Wszechnicą Mazurską w Olecku (był dziekanem Wydziału Ekonomiczno-Prawnego), a od 2012 roku brał udział w życiu naukowym Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy (dyrektor Instytutu Nauk Społecznych). Profesor Borowicz był aktywnym członkiem Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (od roku 1992 przewodniczącym Oddziału w Toruniu), a jako badacz problemów społecznych interesował się także problematyką

podejmowaną przez polskich pedagogów, stąd uczestniczył we wszystkich Ogólnopolskich Zjazdach Pedagogicznych.

Był nauczycielem akademickim poruszającym się w obszarze pedagogiki (zwłaszcza społecznej) oraz socjologii (edukacji, młodzieży). Przez blisko 30 lat wypromował 21 prac doktorskich z zakresu socjologii i pedagogiki. Napisał także około 100 recenzji prac awansowych w związku z ubieganiem się ich autorów o stopień naukowy i wniosków o tytuł profesora. Profesor Borowicz brał udział w kilku dużych projektach badawczych, m.in. uczestniczył w badaniach longitudinalnych prowadzonych przez cztery dekady (pod kierunkiem profesora Zbigniewa Kwiecińskiego, następnie profesor Krystyny Szafraniec), analizując drogi życiowe kilku tysięcy osób, także brał udział w projektach naukowych (badania samorządów – FAPA, badania w szkołach polskich na Łotwie prowadzonych pod kierunkiem Marii Marty Urlińskiej).

Profesor jest autorem kilkunastu autorskich i współredagowanych książek, wśród nich: *Selekcje społeczne w toku kształcenia w szkole wyższej* (1976); *Zakres i mechanizmy selekcji w szkolnictwie* (1983); *Równość i sprawiedliwość społeczna. Studium na przykładzie oświaty* (1988); *Nierówności społeczne w dostępie do wykształcenia* (2000); *Kwestie społeczne: trudne do rozwiązania czy nierozwiązywalne?* (2008); *Współobecne dyskursy* (2009 – red. naukowa); *Wychowanie w społeczeństwie permanentnego kryzysu: profesorowi Stanisławowi Kawuli w rocznicę urodzin* (2009 – współredakcja Zbigniew Kwieciński). Stworzył również około dwustu innych naukowych opracowań i artykułów zamieszczanych w indeksowanych czasopismach naukowych.

Był obecny w pracach wielu instytucji naukowych: jako ekspert Państwowej Komisji Akredytacyjnej, Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (granty badawcze); był też członkiem Rady Naukowej IRWiR PAN, Rad Naukowych kilku periodyków wydawanych przez różne ośrodki akademickie (Gdańsk, Kraków, Szczecin). Szczególne pieczętowanie zajmował się czasopismem „Kultura i Edukacja”, ukazującym się w języku polskim, angielskim oraz chińskim. Współtworzył ten kwartalnik wraz z wydawcą Adamem Marszałkiem, przez kilkanaście lat był jego redaktorem naczelnym, wprowadził czasopismo na listę ERIH (European Reference Index for Humanities).

Profesor miał także wiele różnorodnych doświadczeń pozaakademickich: działał w Unii Pracy, w latach 1990–1991 był ekspertem w Kancelarii Prezydenta RP, przewodniczył Radzie Programowej TVP 3; był także prezesem stowarzyszenia Akcja Społeczna – Razem. Dużą przyjemność sprawiała Profesorowi aktywność fizyczna: grał w tenisa, koszykówkę, squash'a. Profesor zmarł 20 marca 2014 roku w drodze na wykład dla studentów WNP.

Pozostał w pamięci naszej społeczności jako najbardziej oddany pedagogice socjolog, nie tylko intuicyjnie wyczuwający problemy grup społecznie wykluczonych czy rozpoznający nowe zjawiska, nad którymi naukowiec winien się pochylić, ale także jako doświadczony dziekan, kierownik mądrze wspierający badania młodych naukowców.

Maria Marta Urlińska
Kierownik Katedry Socjologii Edukacji
i Pedagogiki Społecznej WNP UMK w Toruniu

Pożegnanie profesora Ryszarda Borowicza – 27 marca 2014 roku*

Na prośbę Rodziny oraz Koleżanek i Kolegów pozwolę sobie na kilka słów pożegnania Profesora Ryszarda Borowicza, mojego ucznia, współpracownika, kierownika, a przede wszystkim Przyjaciela. Występuję tu w imieniu naszego wspólnego środowiska – jako najstarszy członek Rady Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK – w imieniu jego dziekana, założyciela Profesora Aleksandra Nalaskowskiego i obecnego dziekana Profesora Piotra Petrykowskiego, występuję też w imieniu Polskiej Akademii Nauk, w której Instytucie Rozwoju Wsi i Rolnictwa Ryszard pracował przez lat wiele oraz Komitetu Rozwoju Edukacji Narodowej PAN, którego Profesor był członkiem i animatorem ostatniej debaty w styczniu tego roku. Występuję dziś także w imieniu licznie tu reprezentowanych środowisk akademickich, w tym Pani Dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych mojej Dolnośląskiej Szkoły Wyższej – Profesor Mirosławy Nowak-Dziemianowicz oraz w imieniu przedstawicieli innych szkół wyższych, redakcji, ciał doradczych, w których Profesor Ryszard Borowicz pracował, bądź z którymi współpracował jako badacz, autor, szef, konsultant, redaktor, recenzent książek, opiniodawca projektów, przewodów naukowych wszystkich szczebli, wniosków konkursowych i nagrodowych.

* Jest to wystąpienie po pożegnalno-dziękczynnej mszy św. w Kościele Akademickim ojców Jezuitów w Toruniu w dniu 27 marca 2014 roku.